

091360

ÜSKÜP İSA BEY CAMİİ HAZİRESİ'NDEKİ
ŞAHİDELER

GÜL TUNÇEL*

ÖZ

Üsküp İsa Bey Camii Haziresi'ndeki on yedi adet şahide form, işleniş niteliği ve tasvir özellikleri bakımından kapsamlı bir şekilde tanıtıldıktan sonra önce kendi aralarında daha sonra da farklı bölgelerdeki Osmanlı şahideleri ile karşılaştırma ve değerlendirmeleri yapılarak Türk Sanatındaki yerleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üsküp, İsa Bey Camii, şahide, Osmanlı, bezeme.

TOMBSTONES IN THE CEMETERY OF SKOPJE İSA BEY MOSQUE

ABSTRACT

In Skopje İsa Bey Mosque Graveyard, design and decoration of seventeen tombstones have been described and was tried to identify their artistic characteristics and their place in Turkish art by evaluating and comparing them firstly with in themselves and then with the other Ottoman tombstones.

Key Words: Skopje, İsa Bey Mosque, tombstone, Ottoman, decoration.

Balkanlar'daki en önemli Osmanlı merkezlerinden birisi Üsküp şehridir. Osmanlı anıtları bakımından da zenginliği bilinen Üsküp'ün en tanınmış eserleri arasında yer alan İsa Bey Camisi'nin¹ (H.880/M.1475) 20. yüzyıl başlarında geniş bir hazireye² sahip olduğu bilinmekle beraber, mezartaşlarından³ çok az kısmının

* Yard. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji-Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi, Ankara, TÜRKİYE.

¹ Üsküp İsa Bey Camii ve mimarisi hk. Bkz, S. Eyice, "İlk Osmanlı Devrinin Dini-İçtimai Bir Müessesesi Zaviyeler ve Zaviyeli Camiler", *İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Mecmuası*, C.23, S.1-2, İstanbul 1963, s.1-80 (s.43); S. Eyice, "Üsküp'te Türk Devri Eserleri", *Türk Kültürü*, S.11, (Eylül), Ankara 1963, s.20-30; A. Nikolovski, D. Cornakov, K. Balabanov, *The Cultural Monuments of the Socialist Republic of Macedonia*, Üsküp 1971, s.34, 35; E. H. Ayverdi, *Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri, Yugoslavya*, C.III, İstanbul 1981, s.250-254; K. Tomovski, "Islamic Architecture", *Macedonian National Treasures*, Üsküp 1989, s.238-249; L. Bogoevic Kumburaci, *Osmanlıski Spomenici vo Skopje*, Skopje 1998, s.48-55; M.Z. İbrahimgil, "Üsküp'te Tabhaneli-Zaviyeli Camiler", *Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu Armağanı, Sanat Yazıları*, Kayseri 2001, s.315-338, (s.319-322).

² Hazire'nin eski fotoğrafları için bkz. A. Nikolovski, D. Cornakov, K. Balabanov, *a.g.e.*, s.35; E.H. Ayverdi, *a.g.e.*, s.238'de resim 1345.

³ Mezartaşları ve mezarlar ile ilgili genel bibliyografya için bkz, B. Karamağaralı, *Ahlat Mezartaşları*, Ankara 1972, s.269-275; A. Ödekan, *Türkiye'de 50 yılda Yayımlanmış Arkeoloji, Sanat Tarihi ve Mimari Tarihi ile İlgili Yayınlar Bibliyografyası (1923/73)*, İstanbul 1974, s.414-423; G.

0.39

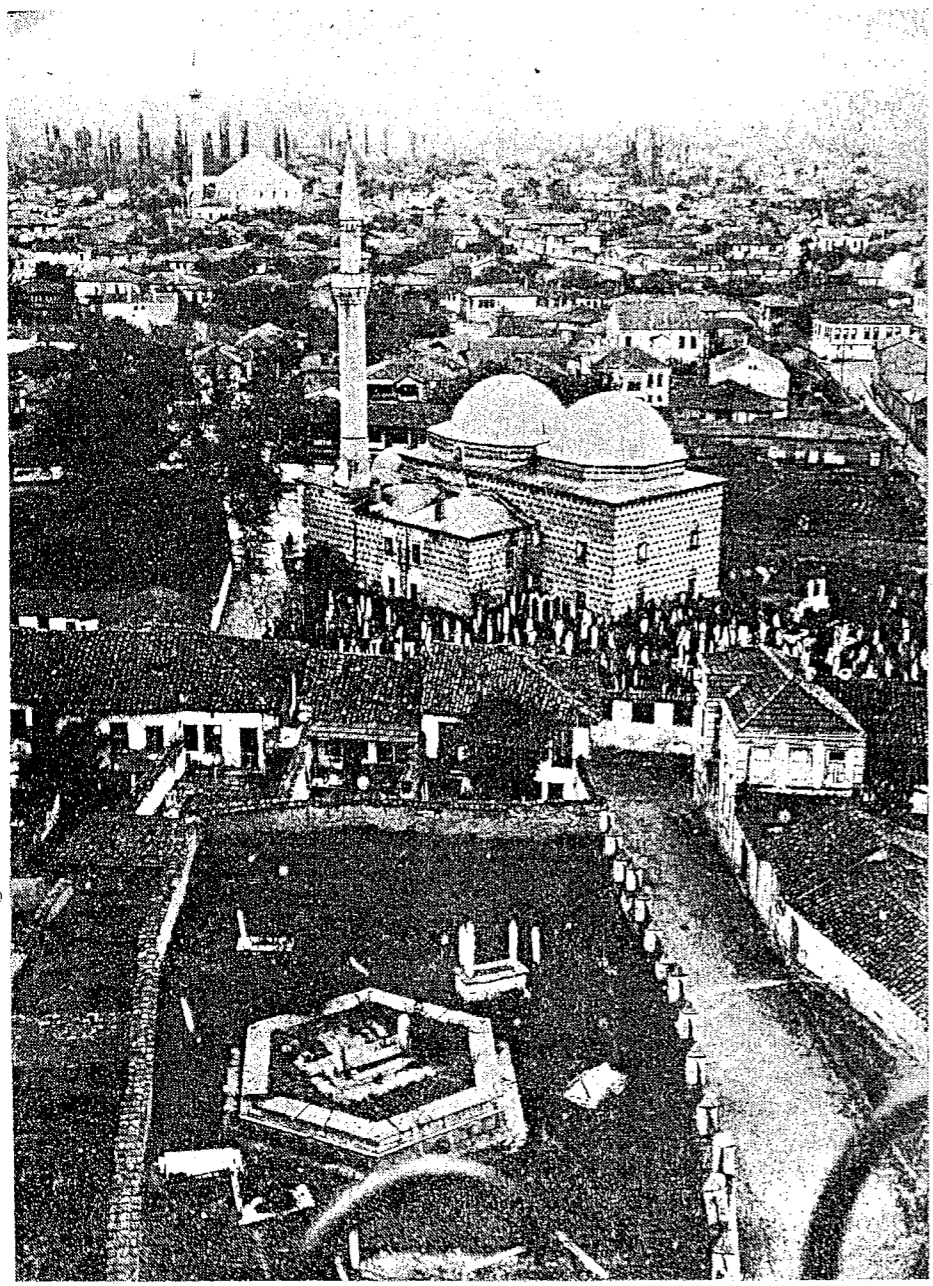
Erden, cilt: 15, sayı: 43, Ankara 2005, s. 59-85.

4° 1567

Таман! Ушкуп 200247 посетиледел
(091340) Isa Bey Camii (Ushkup) 0913

ГЛИША ЕЛЕЗОВИЋ

ТУРСКИ СПОМЕНИЦИ У СКОПЉУ

ТУРСКИ СПОМЕНИЦИ У СКОПЉУ.

Значај који је Скопље имало под управом Неманића, ни у колико није смањен под владом Османлија. На против, тај значај је у неку руку и порастао, у колико је Турска Царевина обухватала и под својом власти држала простране земље но што је била наша средњовековна држава.

И доиста, мало места има у Јужној Србији у којима су се сачували толики стари турски споменици као што је Скопље. Читав низ џамија, турбета, каравансараја, ханова и хамама, који су се у целини или делимице сачували, има у Скопљу чак из друге половине XV века. Сваки такав споменик подигли су знаменити муслимани онога времена. Али и ако су многи муслимани и Османлије са разних страна и разног порекла, боравећи у Скопљу, оставили себи спомен у разним задужбинама, религиозним и другим грађевинама, неизглађив печат Скопљу ударили су, нарочито за првих сто година турске владавине у њему, чувени крајишки војвода Исак бег, његови синови и унуци, не само многобројним задужбинама исламским, него и видном улогом коју су играли у историји и Турака и Срба на Балканском Полуострву.

Равно пет стотина и двадесет година су Турци владали у Скопљу. Период ове владавине код нас, може се казати, није ни додирнут, а камо ли проучен и описан. За тај посао није ни грађа сакупљена. Она тек има да се прибере, среди и проучи. Тек после тога ће се моћи приступити изради историје Скопља и Јужне Србије под Турцима.

Све старине, па и турске, у нашем граду треба проучити, описати. Тај ће посао ићи врло мучно. На жалост, ратно стање које је готово непрекидно трајало од ослобођења у нашој земљи уништило је и многе турске изворе и споменике, као што је ропство уништило наше. Зато треба хитно покупити што се још сачувало: записе и натписе са свију историских споменика, стара документа и исправе које се још налазе у приватним рукама треба забележити, јер ће их из дана у дан све мање бити и у догледно време нестане их потпуно.

Повеље ктитора наших цркава и манастира пружиле су обилан материјал историски, географски, политички, друштвени, привредни и други. Наше ктиторе су заменили османлиски завојевачи. И ако у исламском духу, они су у неку руку наставили традицију и стварали су велика задужбинска дела. Те муслиманске повеље, типичи—вакуфије, вакуф-наме, представљају огроман интерес за наше националне науке, и из њих се могу прибрати драгоцени подаци о многим гранама нашега живота и одмах после пропасти наших држава, па и много доцније. Нарочито богат материјал садрже вакуфије за историју наших градова.

Ја сам први пут у часопису „Јужна Србија“ покушао да објављујем ову врсту турских споменика, али на начин који науку није могао задовољити. Тамо започети посао настављам сада у „Гласнику Скопског Научног Друштва“ и благодарјећи потпори Скопског Научног Друштва публикације ове врсте, надам се, вршиће се како то наука захтева: са паралелним турским текстовима, по потреби са фотографским снимцима и факсимилима.

Штампа Задруга Штампарских Радника „Родољуб“, Београд, Кнез Михаилова број 3

СКОПЈЕ